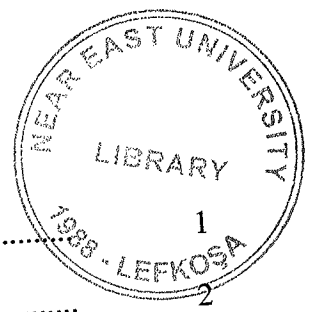

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....

GİRİŞ

1958-1974'E KADAR KIBRIS'TA CANLI HATIRALAR

A- 1958 KIBRIS HATIRALARI

1. Cemali KOŞER	5
2. HıfsiyeALKAN	6
3. Yaşar GÜÇSAV.....	7

B. 1960 KIBRIS HATIRALARI

1. Yaşar GÜÇSAV	9

C. 1963 KIBRIS HATIRALARI

1. Yaşar GÜÇSAV.....	11-12
2. Cemali KOŞER.....	13-14
3. Melek SEKİZLER.....	15
4. Hıfsiye ALKAN.....	16

Ç. 1964 KIBRIS HATIRALARI

1. Cemali KOŞER.....	18-23

D. 1966 KIBRIS HATIRALARI

1. Yaşar GÜÇSAV.....	25

E. 1974 KIBRIS HATIRALARI

1. Hıfsiye ALKAN.....	27
2. Melek SEKİZLER	28-29
3. Melek SEKİZLER.....	30
4. Özkan ZEKİ.....	31
5. Mustafa DOKTOROĞLU.....	32
6. Ayşe NİNE.....	33
7. Halide ŞAHSOY.....	34
8. Halide ŞAHSOY.....	35-39
9. Halide ŞAHSOY.....	40-41

ÖNSÖZ

Bu ödevi hazırlarken, bir ülkenin tarih sayfalarında yer almasının kolay bir şey olmadığını, ne gibi süreçlerden geçilerek, acılar çekilerek bu günlere geldiğini gelecek nesillere tarafsız bir şekilde göstermeyi amaçladım.

Büyük bir çaba harcanarak hazırlanan bu ödev 1958-1974 yılları arasında yaşanan Kıbrıs hatıralarını kapsamaktadır. Yapılan araştırmalar Kıbrıs'ın çeşitli bölgelerinde yaşayan kişilerin, acı-tatlı hatıralarının bizzat kendi ağızlarından anlatılmasıyla ve büyük bir titizlikle hazırlanmıştır.

Ödevin hazırlanmasında bana değerli zamanlarını ayırarak, yaşadıkları anılarını anlatmayı esirgemeyen tüm kişilere teşekkür etmeyi kendime bir borç bilirim.

Saygılarımla, **Hatice YAKUPOĞLU**

Nisan 2000

GİRİŞ

Amaçları ada Türklerini, İngilizleri ve adanın Yunanistan'a bağlanma fikrine karşı çıkan Kıbrıs Rumlarını öldürmek olan E.O.K.A. 1 Nisan 1955'de Makarios'un başkanlığında yayınladıkları bir bildiri ile kendilerini duyurmuş ve kanlı eylemlerine başlamışlardır. Bu günlerde Rumlar, Türklerin ve İngilizlerin mülklerine büyük zararlar veriyorlardı. E.O.K.A.'cılarının artan saldırılarına karşı Türkler de kendilerini savunmak için VOLKAN adı altında bir teşkilât kurarlar. Daha sonra VOLKAN, TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLÂTI (T.M.T.) olarak değiştirilir ve yeni bir kimlik kazanır. 1958 yılları, Türk ve Rum toplumları arasındaki kanlı çarpışmaların en şiddetlendiği yıllar olur. Bu yıllarda saldırgan Rumlar, seyahat eden Türkleri öldürmekte, otobüsleri otomatik silahlarla taramakta ve daha birçok saldırılarda bulunmaktadırlar. Bağımsız bir Kıbrıs Cumhuriyeti kurmak isteyen Yunanistan ve Kıbrıs Rumları, 1958 yılında Birleşmiş Milletlere bu amaçlarını birçok kez duyururlar. Bunun üzerine, 1959 yılının Şubat ayında, Türkiye ve Yunanistan başbakanları ve dış işleri bakanları, İsviçre'nin Zürih şehrinde Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyetini konuşmak için bir araya gelirler. Böylece 16 Ağustos 1960'da, iki toplumun ortak olduğu Kıbrıs Cumhuriyeti resmen kurulur. Fakat 21 Aralık 1963 tarihinde, Rumların Türklere saldırması ve onu takip eden günlerde devlet dairelerine giden Türklerin içeriye alınmamaları üzerine Cumhuriyet yıkılmış ve yönetim tek taraflı olarak Rumların eline geçmiştir. Rumların Kıbrıs Cumhuriyetini bozmalarının sebebi: ENOSİS'İ gerçekleştirmek için AKRİTAS PLANI ile Türkleri bir gecede etkisiz hale getirerek adayı Yunanistan'a bağlamayı hedeflemeleriydi. Bu plan, 21 Aralık 1963 gecesi, iki Türk'ün Lefkoşa'nın Rum kesiminde, Rum polisler

tarafından öldürülmeleriyle başlamış olur. Daha sonraki günlerde de pek çok saldırı ile Türkler öldürülür.

Türklerin sahip olduğu tek sahil şeridi Erenköy'ü de ele geçirmek için Grivas komutasındaki Rum ve Yunan askerleri, 6 Ağustos 1964'de Erenköy'e saldırırlar. Fakat Rumlar, Türklerden beklemedikleri bir savunma ile karşılaşılır. 9 Ağustos'ta ise Türk uçaklarının ihtar uçuşu ile Rumlar, Erenköy'den çekilmek zorunda kalır.

15 Kasım 1967'de yine Rumlar, Geçitkale ve Boğaziçi Türk köylerine saldırırlar ve pekçok Türk'ü şehit ederler. 15 Temmuz 1974'de Rumlar, Yunanistan'daki askeri yönetimin desteği ile Makarios'a karşı bir darbe düzenlerler. Darbeciler, bu hareketle Makarios'u devirerek, adayı Yunanistan'a bağlamayı hedeflerler. Darbecilerin kanlı saldırılarının devam etmesi üzerine 20 Temmuz 1974'de Türkiye, Kıbrıs Barış Harekatını Girne'den adaya çıkmasıyla başlatır. 22 Temmuz akşamı dış ülkelerin de baskısıyla Türk ordusu ateşkes imzalamak zorunda kalır. Görüşmelerden bir sonuç alamayan Türk ordusu, 14-15 Ağustos 1974'de II. Harekâtı başlatır ve Mağusa, Karpaz, Güzelyurt ve Lefke'yi alarak bugünkü sınırlarımız çizilir.

Bundan sonra Türkler, 15 Kasım 1983 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini (K.K.T.C.) ilân ederek, kendi bağımsız devletlerini kurmuşlar ve tam özgürlüklerine kavuşmuşlardır.

1958 KIBRIS HATIRALARI

Ben aslen Koççat'lıyım. Şimdi yeni ismi Koçyatağı'dır. 19 yaşında köyümden kaçtım ve Madyat Köyü'ne giddim. Burası Rumlar ile garışık olan bir köyüdü. Oraya yerleşdim ve orada evlendim. Ben, orda 10 sene özel hayatımı yaşamadım. Çünkü 58 hadiseleri çıkdıydı. Teşkilâta yani T.M.T.'ye girdik. Beş sene T.M.T.'de görev aldım. Gece gündüz köyün içinde nöbet dutardık, köy karma olduğu için. Köyün yolu, Aksentu'nun içinden geçerdi. Onun için mecburuduk sabahlara gadar nöbet dutalım. Bu nöbetlerde Rumların ne yaptıklarını izliyorduk. Oraya Aksentu adının verilmesi, E.O.K.A.'cı olan Aksentu adlı Rumun o bölgedeki bir mağarada vurulmasındandır.

Cemali KOŞER

YAŞ:64

YER: DİKMEN

1958'de Gormacid'de Golla iftliğinde akrabamız Mehmet Dayı vardı. obannık yapardı. Rumların gelip onu vuracağını, hemen ordan kaçmasını söylediler. Mehmed Dayı "Beni Rumlar vuramaz" dedi ve kaçmadı. Dışarıdan gelen Rumlar köyü o gün darmadağın eddiler ve Mehmet Dayı'yı vurdular. Banyoda yıkanmakda olan gızı Münevver de o telaşla çıplak bir şekilde ordan kaçmayı başardı. Evde olan herkes bir parça eşya alıp kaçdılar. Her biri, dağın bir tarafını duddular ve birbirlerini gaybeddiler. Münevver de, sabaha gadar yürüdü ve önüne çıkan ilk köye girdi. Köydekiler, dokdor çağırdılar ve ayağından yaralanan Münevver'in ayağından dokdor gırşunu çıkardı.

Hıfsıye ALKAN

YAş: 75

YER: LEFKOşA

1958'de biz çok ufağdık. Gece, evimize yabancı, tanımadığımız adamlar gelip babama çağırırlardı. Babam da kim olduklarını anlamak için bizi pencereden ve kapıdan bakmamız için gönderiyordu. Babam bakmak için kapıya çıkmazdı. Çünkü babam T.M.T.'deydi ve gelenlerin kim olduğuna emin olmadan kapıya çıkmazdı. Bu gelenlerin Rum olma ihtimalleri de vardı ve bu yüzden babam kapıya çıkmazdı.

Bir defasında, gelen adamlar babama silah verip giddiler. Bunlar teşkilâtın kurucularıydılar. Fakat biz bunu çok sonra öğrendik. Silâhlı eğitim yapıyorlardı. Babam bir keresinde Gomi Köyü'nde oturan bir Rum'un evini yakmışdı. Başga olaylara da katılmışdı. Evdekilerin bu olayların hiçbirinden haberi olmazdı. Teşkilâtda babam böyle çalışırdı. Yemin eddikleri için ailelerine dahi söyleyemezlerdi sırlarını. Ne nereye giddiklerini, ne de ne yaptıklarını biz bilmezdik.

Yaşar GÜÇSAV

YAŞ: 51

YER: DİKMEN

1960 KIBRIS HATIRALARI

1960'da, ilkokul sondaydım. Mehmetçik'te, gençlerin tek eğlence yerleri sinemalarıdı. Babam bizi gendi kamyonuynan sinemaya götürür, gendi da gaybolurdu. Biz ne olduğnu annamazdık o zaman. Bu aşağı yukarı her hafta sonu, her ay bir kere tekrarlanırdı. Sonrağan öğrendik ki, bunlar T.M.T. mensubuydular ve gendilerine göre görevlerini yaparlarıdı. T.M.T.'nin varolduğunu bilirdik ama ne olduğnu, ne biçim faaliyetler gösterdiğni, neler yaptıklarını 1 Aralık 1963'den sonra öğrendik.

Yaşar GÜÇSAV

YAŞ: 51

YER: DİKMEN

1963 KIBRIS HATIRALARI

21 Aralık 1963'de, ben Namık Kemal Lisesi'nin yurdundayken, 21 Aralık hadiseleri başlar. Biz o zaman lise 1 öğrencisiydik. O tarihte, Lefkoşa'da öğrencileri vurdukları haberini duyduk. Biz nümayiş yapacayık Namık Kemal Lisesi'nden. Müdürümüz ağlar, gitmeyin, etmeyin, öldürecekler sizi diye. O numayışı müdürümüz engelledi. Namık Kemal Lisesi bilindiği üzere Maraş'ın giriş tarafında olan bir yerdedir. Sonra yurdda mahsur kaldık ve Mağusa'nın içerisine gidemedik. Bir ay süreyle 10 dane el bombası, bir dane da tabancaynan nöbet duduk. Bize tabii dediler ki, "Bunlar el bombasıdır. Gâvur bize ateş açarsa alın bunları da atın" dediler. Biz bunların nasıl atılayacağını bilmeyik. İlk defa gördüydük el bombalarını. Yeycek olarak en son muhallebi tozu kaldıydı. Mühallebi yaptılar ve bize yedirdiler. Ondan sonra, mecburen bizi tahliye eddiler Mağusa'nın sur içine. Bu arada tahliye olmadan önce, bir Rum gecenin birinde geldi ve Namık Kemal Lisesi'nde galdığımız üçüncü gatına ateş etmeye başladı. Tavana vuran mermiler, yataklarımıza düşerdi. Tabii giddikten sonra sur içine mücahidliğimiz devam eddi. Yani ben, 21 Aralık tarihinde 16 yaşında lise 1 öğrencisiyken mücahidliğe kayd oldum. Gece nöbet, gündüz okul şeklinde devam ediyorduk. Bazı günler sabah erken nöbet verirlerdi. Okul kapalı olduğu zaman, daha doğrusu bir yıl okul açılmamışdı ve biz bir yıl meyhanecinin verdiği çorbayı içerek sabah nöbetine giddik. Yaklaşık bir yıl köyümüze gidemedik. Ben Kilitkaya'lıydım. Köyümüze, anamıza, babamıza bir yıl gidemedik. Sur üsünde nöbet dutardık. Ondan sonra tekrar okul açıldı. Beşinci sınıfa geldik. Yollarda Rum barikatları, köye gitme gelme gene yok. Otello Galesi üzerinde, gene ben nöbet dutardım. Ayağımızda potin galmadı, pantolonumuz galmadıydı geyelim. Otello Galesinin denize bakan

tarafında, bir gün bir Barışgücü subayını bizim mevzilerin plânını yazarken yakaladık ve elinden aldık kağıdları. Ondan sonra komutanlarımıza haber verdik. Ta polis komutanı, sancaktar,bölük komutanı gelene kadar biz Barışgücü asgerlerinin açtığı ateş altında kaldık. Onlar bize, biz da onlara ateş ediyorduk Sonunda komutanlarımız geldi ve bu olay sebeb oldu da bize ayakkabı verdiler, pantolon verdiler.

Yaşar GÜÇSAV

YAŞ: 51

YER: DİKMEN

1963'ün Aralığında, bizi köyümüzden geçirdiler. İlk kaçan köy, bizim köy oldu. Bizim köyümüz, Matyat Köyüydü. 1963 olayları çıktı ve Lefgoşalı bir arkadaşımın oğlunu Cumağartesi günü Lefgoşa'da vurdular. Pazar gün ateş açdılar Atatürk büsüne ve okullara. Pazartesi günü ise bizi köyden geçirdiler. Biz de Koççat'a geldik. Zaten, tek açık köy de Koççat'dı. Biz buraya gelmeye mecbur olduk. Köyden kaçanlar 300-400 kişiye yakındı. Hatta en sona bir arkadaşımın ben galmıştık. Karşıdan gelen Rum'u görünce biz durduk. Ama, Rum bizi tanımadı. Bize dedi ki "Matyat neredir ?" biz da dedik genne "Nesden Matyat'ı?" dedik Rum bize "Matyat'da harp çıktı, biz da yardıma geldik" dedi. Onun üzerine biz ateş açtık Rum'a. Rum, arabaynan geri geri giddi ve "Bunlar Türk'dür be" dedi. Biz ondan sonra oraşdan yolumuza devam eddik. Zaten daha evvel biz, çocuğumuzu çoluğumuzu köyden geçirmişdik. Sonunda geldik biz da Koççat'a. Ben Koççat'da bir buçuk, iki sene kaldım. Tabii bu arada bazı köylüler kaçıp geldiler Lefgoşa'ya. Ama biz geçamadık. Biz, orda bazı olaylar yaptık. Birkaç dane Rum vurduk, Leymosun yolunu kesdik iki kez. Bunun için da biz, Koççat'dan geçamadık. Köyün teşkilât başkanıyan atışdık. Koççat'ın teşkilât başkanı, İsmail Öğün'üdü. Onunla atışmamızın sebebi şuydu: Onun üç-dört dane yetişgin oğlu varıdı. Bize o zaman, bir iki palto, üç çift, altı çift bot, bir iki dane kısa ceket gelirdi. İsmail Öğün ilk önce gendi oğullarını geydirdi, biza da yani göçmenlere da lâsdik bot verirdi. Ayrıca bütün bunlara rağmen nöbeti dutan da biz göçmenleridik. Bu yüzden onunla aramızda tartışmalar başladı. Gece Matyat'dan gelen silahlar doğru onun evine giderdi. Çünkü, ocak ondaydı. Biz da gece ona gider, silahlı eğitim yapar, silahları temizler, gömer, çıkarırdık.

1963'ün Aralığında, bizi köyümüzden geçirdiler. İlk kaçan köy, bizim köy oldu. Bizim köyümüz, Matyat Köyüydü. 1963 olayları çıktı ve Lefgoşalı bir arkadaşımın oğlunu Cumağartesi günü Lefgoşa'da vurdular. Pazar gün ateş açdılar Atatürk büsüne ve okullara. Pazartesi günü ise bizi köyden geçirdiler. Biz de Koççat'a geldik. Zaten, tek açık köy de Koççat'dı. Biz buraya gelmeye mecbur olduk. Köyden kaçanlar 300-400 kişiye yakındı. Hatta en sona bir arkadaşımın ben galmıştık. Karşıdan gelen Rum'u görünce biz durduk. Ama, Rum bizi tanımadı. Bize dedi ki "Matyat nerededir?" biz da dedik genne "Nesden Matyat'ı?" dedik Rum bize "Matyat'da harp çıktı, biz da yardıma geldik" dedi. Onun üzerine biz ateş açtık Rum'a. Rum, arabaynan geri geri giddi ve "Bunlar Türk'dür be" dedi. Biz ondan sonra oraşdan yolumuza devam eddik. Zaten daha evvel biz, çocuğumuzu çoluğumuzu köyden geçirmişdik. Sonunda geldik biz da Koççat'a. Ben Koççat'da bir buçuk, iki sene kaldım. Tabii bu arada bazı köylüler kaçıp geldiler Lefgoşa'ya. Ama biz kaçamadık. Biz, orda bazı olaylar yaptık. Birkaç dane Rum vurduk, Leymosun yolunu kesdik iki kez. Bunun için da biz, Koççat'dan kaçamadık. Köyün teşkilât başkanıyan atışdık. Koççat'ın teşkilât başkanı, İsmail Öğün'üdü. Onunla atışmamızın sebebi şuydu: Onun üç-dört dane yetişgin oğlu vardı. Bize o zaman, bir iki palto, üç çift, altı çift bot, bir iki dane kısa ceket gelirdi. İsmail Öğün ilk önce gendi oğullarını geydirdi, biza da yani göçmenlere da lâsdik bot verirdi. Ayrıca bütün bunlara rağmen nöbeti dutan da biz göçmenleridik. Bu yüzden onunla aramızda tartışmalar başladı. Gece Matyat'dan gelen silahlar doğru onun evine giderdi. Çünkü, ocak ondaydı. Biz da gece ona gider, silahlı eğitim yapar, silahları temizler, gömer, çıkarırdık.

Rumlar, en son iki gencimizi aldı. Adları ise, Hüseyin İbrahim ve Cemal Mustafa'ydı. Bu gençlerimiz 20-25 yaşlarındaydılar. Biz giddik teşkilât başkanı İsmail Ögün'e "Sen bize emir ver. Rum destebanı geldi köyün garşısına ve köyü izler. Biz gidelim alalım onu, götürelim köye, ve onu gonuşduralım. Böylece ondan gençlerin yaşayıp yaşamadığını öğrenelim dedik. Ama biz onların yaşadığını bilirdik. Onlar bize gençleri versin, biz da onlara desdebanı verelim" dediğimizde İsmail Ögün, hemen elimizden silahlarımızı aldı ve "Öyle şey olmaz" dedi. Çocuklar halen daha sağdı. Fakat Rumlar garşılık görmeyinca çocukları gaybeddiler ve halen daha bugün oldu çocuklardan hiçbir haber alınamadı. Gaçırılan çocuklardan Cemal Mustafa, Arpalık Köyü'ne nikâhlıydı. Hüseyin İbrahim de daha bekârıdı.

Cemali KOŞER

YAŞ: 64

YER: DİKMEN

Biz, 1963'de göçmen düşdük. Ben o zaman beş yaşındaydım. Vuda Köyü'ne, 63'de göçmen olarak giddik. Bizim o köye göç etmemizin sebebi, bizim galdığımız Ayannana Köyü'nü Rumların basmasıydı. Biz o zaman güçük olduğumuz için, olayları pek hatırlamayık. Ayananna Köyü'nden, Vuda Köyü'ne göçmen giddik. Vuda'ya giddiğimizde, eski bir eve yerleşdirdiler bizi. Babam çobanıdı. Bizim tabii bu arada yaşımız büyüdü ve okula başladık. Ben 12 yaşındaydım ve Rumlarla iç içe yaşıyorduk. Babamız fakir olduğü için ben ve kardeşlerim bu yaşımızda iş hayatına atılmak zorunda galdık. Rumlarla beraber badadez tarlasında çalışmak için Ahna'ya giderdik, badadez toplardık. Bazen Rumlar bize söver sayar, hakaret ederlerdi. Bize "Pis Türkler" diye bağıırlardı. Tabii biz da Rumca bildiğimiz için, onlara garşılık veriyorduk. Günlerimiz böyle geçerci. Daha sonra Seven-Up fabrikasında yine ben ve kardeşlerim Rumlarla beraber çalışırdık. Biz Vuda Köyü'nde yaşarken, Vuda Rumlarından memnunduk. Rumlarınan bu köyde güzelce geçinirdik. Bize bu köyde garışmazlar, incitmezlerdi.

Melek SEKİZLER

YAŞ: 40

YER: DİKMEN

1963'de olaylar başlayınca, bizler Limasol'dan kaçmaya başladık. Bütün akrabalarımızla kaçmaya başladık. Bütün akrabalarımızla Sindilo Dağı'na çıktık. Bu arada da dağda Rumlar duddukları insanlara eziyet edip, öldürüyorlardı. Benim de yeğenim olan Yücel'i, Rumlar yakalayıp vurdular ve öldü diye onu dağda bırakıp kaçtılar. Fakat yeğenim Yücel ölmemişdi, galkdı yavaş yavaş bir köye giddi ve böylece gurtuldu. Yine gaynımın oğullarını Rumlar yakalayıp öldürdüler. Bunların cesedini biz hiçbir zaman bulamadık.

Bir gün otobüsde, benim yanımdaki kadın, bohcasını garnına koydu ve biza da "Durun dedi da ben bu Rumlara bir oyun yapacam" dedi. Ben "Bırak yapma. Ansızın dutulacayık da şoföre ezgi çekdirecekler" dedim. Yoklayacaklar bizi de dutulacağımızdan gorkdum. Beni dinlemedi. Bohçayı koydu garnına ve garnını şişirdi. Rumlara hamile olduğunu söyledi. Polis geldi, tefdiş eddi, bakdı. Kadın ansızın bağırmaya başladı. Otobüsdeki diğer kişiler de bu arada gülmesinler diye ağızlarını kapadılar. Polis geldi ve "Ne var ?" dedi. Biz "Hamiledir, doğuruyor. Bizi öne alın da bir an önce geçelim, yoksa doğuracak" dedik. Kadın bu arada bir iki kez daha çığlık addı. Polis da "Ensin aşşağı da götürelim gendini hastahaneye" dedi. Kadın da "Ben Rum hastahanesine gidmem" dedi. Bunun üzerine bizi öne aldılar, yokladılar da sağ salim geçdik. Barikatlarda bize çok eziyetler yaparlardı. Kaç kişi barikatlarda alındı ve öldürüldü. Bize "Deli Türkler" diye sövüp sayıyorlardı. Biz da böylece, Rumların eziyetlerinden kurtulmak için, ara sıra böyle yalanlara başvuruyorduk.

Hıfsiye ALKAN

YAŞ: 75

YER: LEFKOŞA

1964 KIBRIS HATIRLARI

1964'de Koççat'dayken, aramızda tartışma çıktı ve iki üç dane Rum'u vurduk. Bunu biz merkeze bildirdik ve "Rum çobanları kaçtığımız köylere gelir, bıraktığımız ekinleri, ekdiğimiz pakla ve bosdanlarımızın içine hayvanlarını bırakırlar" dedik. Merkezden bize bir emir geldi ve bize hangi Rum'u yakalarsak, öldürmemizi söylediler. Biz da giddik, yakaladığımız iki üç Rum'u öldürdük. Bu defa da "Niçin vurmuşuk, niçin yapmışık, emri kimden almışık ?" diye aramızda tartışma çıktı. Üsdümüze silahlı bir ekip hazırladılar. Biz da köyden kaçan iki üç kişiydik. Aralarında ben, esas Koççatlıyım. Diğer ikisi da, kaçtığımız köyden, yani Matyat'danıdılar. Bu silâhlı ekip bizi, vurmak için arıyordu. En sonunda, ben bu işin çıkmaza girdiğini gördüm. Çünkü onlar da, bizler da silâhlıydık. Ya onlar bizi vuracaklar, ya da biz onları vuracaktık. Böylece sorun çözülmeyecekti. Ben arkadaşlara "Bu akşam benim eve gelin da sizi isderim" dedim. Arkadaşlar geldi ve onlara "Bakın, siz esas kaçtığımız köyün insanlarındansınız. Ben orda evliydim. Sizininan beraber kaçdık. Birimizin öldüğü yerde hepimiz ölüyük, eneyisi buradan kaçalım" dedim. Arkadaşlarımdan biri "Neden kaçalım, kaçarsak bize gorkak derler" dedi. Ben de "Desinler" dedim. Onlar beni dinlediler ve kaçmaya garar verdik. Akıncılar'a kaçacaktık. Ben yolu bilmezdim. "Ovadan gitmeylim, yolu bilmeyik, bir Rum mevzisinin üstüne çıkacayık ve bizi vuracaklar" dedim. Arkadaşlarımdan biri, yolu bildiğini söyledi. Arkadaşlarımdan adları Musdafa Şevket ve Arif Hüseyin idi. Onlarla oraşda helallaşdık ve onlar Akıncılar'a gitmek için ayrıldılar. Ben yalnız galdım. Ben yalnız galınca pişman oldum ve keşge ben de gitseydim dedim. Giddim ve köyün şöförü olan Halil'i buldum. Halil'e "Gel da seni isderim" dedim. Bizim köyün şöförü da hafdanın üç günü Rum'dan izin alır ve

Lefgoşa'dan köye, zerzevat getirirdi. Geldi ve ona "Bak, köye sezdirmeden beni Lefgoşa'ya götürecen" dedim. Ama benim şahsi bir davam vardı. Bu sorunum ise şuydu: Benim bir gün mevzide canımı sıkdılar. Halamın takım komutanı olan oğluna, "Domadezleri sulamaya gidiyom" dedim. O da bana, hiçbir şey yapmamamı söyledi. Ben ise sabah namazı galkdım. O zaman da piyadeleri zimmetledilerdi ve herkese 60 mermi verdilerdi. Nöbetten çıkanlar, silâhlarını evlerine goyarlardı. Bense silahımı ve mermilerimi alıp, gaçdığımız köyün ovasına giddim. Bizim da Savora dediğimiz bir tarlamız vardı. Orda da büyük bir harnup ağacı vardı. O ağacın içi boşdu. Ben bu ağaç boşluğuna girdim ve uyudum. Tepenin üsdünde uzun bir sırt vardı. Üsdünde keklikler öter, gargalar ağılardı. Bunları tecrübeli insan isderdi anlasın. Köpek ya da tilki gördüğünde keklik bir yaygara verir, garga da uçardı. Bu bir işaretidi. Ben hem uyur, hem da onları dinlerdim. Ben uyurken keklikler bagırarak uçdular. Ama zaten artık sabah olduydu, ben de uyandım. Bir çobanın hayvanlarıyla gelmekte olduğunu gördüm. Bu gaçdığımız köyün Rum çobanlarındanıdı. Biz o zaman, yani savaştan önce, Rumlarla beraber hayvanlarımızı beklerdik. Beraberce yemeklerimizi yerdik. Durdum ve o çobanın yaklaşmasını bekledim. Daha sonra onun yanına giddim, ve onun yukarıya çıkmasına izin vermedim. Benim piyade da guruluydu. "Napan be Cilgago Dayı" dedim. O da "Nerden geldin sen?" dedi. Ben de ona "Gaçdığımız yerleri göreyim, birceğez arkadaş da görürsem gonusayım da gideyim" dedim. Cilgago'ya " Ne yaparsınız, asger var köyde?" diye sordum. Bana köyün galamara, yani Yunan asgeri ile dolu olduğunu söyledi. Ben de ona " Biz göçmenlik çekerik, eğer bizim keçilerden galdıysa getir" dedim. O da bana "Galamaraların kedilere gadar ne varsa bütün hayvanları öldürdüğünü" söyledi. Ama ben onun hayvanların içindeki benim

keçileri tanıdım ve “Bu keçiler benim deyil mi?” diye sordum. Rum da bunları satın aldığını söyledi. Daha sonra Cilgago Dayı arkasını döndüğünde ben, tüfeği gulağının içine dayadım ve ateş eddim. Rum’un kafası parçalandı. Bu olay, tam 15 Ağustos 1964 günü oldu. O sinir ve hırsıyla döndüm ve gâvurun ganını yaladım. Oradaki ağılların üstü hep beyin doluydu. Boş govani aldım, çantanın içine goydum ve oradan kaçtım. Yolda giderken, Hasan dayı ile karşılaştım. Bana, silâh sesi duyduğunu söyledi. Ben de ona “ Ben da duydum Hasan Dayı, sakın o tarafa gitme Rumlar seni da vurur” dedim. Rumun cesedini ertesi gün saat beşde Barışgücü buldu. Ertesi gün ben yeğenim Halil ile birlikte Lefgoşa’ya gitmeye garar verdim. O gece Halil’e “Bu gece ben mezarlıkda yatacam. Sen boru çalmadan gel ve beni al” dedim. Geçersak geçdik, geçemezsek vatan sağolsun deyip yola çıktık. Arabanın içinde İbrahim Dayım da vardı. Halil ona “Eğer sen gorkarsan, burada en da başka gün giden. Çünkü ben bu adamı Lefgoşa’ya götürecem” dedi. Dayım enmedi ve bizimle bereber geldi. Yolda giderken Halil’e yeni çıkan “Ağlamak Hakkımdır” adlı türkünün kasedini takmasını söyledim. O türkü çalarak biz Mağusa Kapısı’na gadar giddik. Oraya gidince her tarafın Rum polisi gaynadığını gördük. Halil kimlik kartlarını aldı ve yazdırmaya giddi. Bizim yanımıza da çok zayıf bir polis gelip aşağı enmemizi söyledi. Biz endik, üstümüzü yokladı. Bize tekrar arabaya binmemizi söyledi. O zaman da Ağusdoz’udu ve hava çok sıcağıdı. Arabanın içinde ecel terleri döküyorduk. Dayım korkudan titriyordu. Dayıma gorkmamasını ve soğukkanlı davranmasını söyledim. Halil’in yavaş yavaş geldiğini görünce ona bir şey olduğunu zanneddik. Meğer Halil Rumlar’a bir şey sezdirmemek için bunu yapıyordu. Arabadan iki karpuz aldı ve Rumlara götürdü. Gençlik Gücü Kulübünün yanına yaklaştığımızda Rumların arkamızdan geldiğini gördük. Fakat bize yetişemediler ve

geri döndüler. Biz Çağlayan'a geldik. Çağlayan'da da Barışgücü ve mücahitler duruyordu. Bunu gören Halil, bize ateş açsalar da durmayacağını söyledi ve oradan hızla geçti. Barışgücü arkamızdan ateş açdı. Biz ise artık Lefgoşa'nın içine girmişdik. Ben Ayasofya Camii'nin yanındaki Emir Ali'nin gahvesine giddim. Lüricina'ya kaçan arkadaşlar da o gahveye geldiler ve orada buluştuk. Tam arkadaşlarla konuşurken, arkamızdan üç dane Türk polisi gelip, bizi tutukladı. Biz gitmek istemedik. Polis de hakkımızda ihbar olduğunu söyledi ve bizi Sarayönü'ndeki polis karakoluna götürdü. Burada ne yapacağımızı bile bilmiyorduk. Yanımıza gelen polis önümüze bir dosya açdı. Kumandan ise "Falan saat, falan gün, falan tarihte, falan mevkide, falan gâvuru vurduğunuz doğru mu ?" dedi. Biz yine doğru olduğunu söyledik. Polis "Falan gün yolu kesdiniz. Doğru mu ?" dedi. Biz yine doğru olduğunu söyledik. Bize bu emirleri kimden aldığınızı sordu. Biz de ona bu emirleri kimden aldığınızı söylemeye mecbur olmadığınızı söyledik. "Biz T.M.T.'ciydik, onun için da size bir şey söylemeyik" dedik. Polis da artık bunun gizliliğinin galmadığını ve söylememizi istedi. Arkadaşlarım susuyor sadece ben konuşuyordum. Bunu gören polis zaten benim elebaşları olduğumu söyledi ve konuşmamı istedi. Ben da bunun üzerine polise "Biz çok zorluklar çekdik, ölümden döndük, bizi Rumlar öldüremedi. Eğer bizi siz öldüreceğsanız öldürün" dedim. Polis da bana "Çok açıkgozsün" dedi. Tabii biz bu arada bizi götüren polislerin kim olduğunu öğrendik. Biri Oğuz Çavuşmuş, daha sonra onlarla ahabab olduk. Eğildiler ve birbirlerine İngilizce bir şeyler konuştular ve daha sonra da yanımıza beyaz Fiat bir arabayla, genç bir polis geldi. Polisler, gelen bu gence "Alacan bunları, bunlar gatil ganaradır. Bunları alıp bölükleri gezdirecen, hangi bölüğün adama ihdiyacı varsa bunları onlara verecen" dedi. Oraşdan bizi arabaya bindirip Dereboyu'na

götürür. Fakat biz Dereboyu'nu bilmezdik, daha sonra öğrendik. Adam arabayı çok hızlı sürerdi. Bunun üzerine arkadaşşıma "Galiba bu öldürecek bizi" dedim. Sonunda Topal Mahmud'un bölüğüne geldik. Biz daha evvel Topal Mahmud hakkında söylenenleri duyuyorduk ama onu tanımıyorduk. Bir da bakdık Topal Mahmud ringo gibi, tabanca belinde asılı sallana sallana gelir. Topal Mahmud "Ne var ?" dedi. Genç çocuk da bunun üzerine "Komutanım, bunlar karakoldan yollamadır. Hepsi da gatil ganaradır. Bana bunları bölüklere dağıtmamı söylediler" dedi. Biz da "Madem bu adam böyle söyler bizi hiçbir bölük almaz" dedik. Topal Mahmud bunları duyunca, "Yok yok isdemem, benim personelim tamamdır" dedi. Bizi hangi bölüğe götürdüyse, gatil ganara olduğumuzu duyuncalar hiçbir da kabul etmedi. Tekrar aldı bizi genç çocuk, Sarayönü'nde Vehbi'nin gahvesinin önündeki yerde durdu ve "Buraşdan serbessiniz, nere isdersanız, hangi ceheneme isdersanız gidin" dedi ve bizi bıraktı. Biz nereye giderceğimizi bilmeden orada öylece galdık. Arkadaşlarla "Baf Kapısı'nda bir bölük var. Gaynıma ve köylülere soralım da bizi bu bölüğe götürsünler" dedim. Biz, Ali Rıza'nın yolunu dutarak Baf Kapısı'nı bulduk. Giddik ve 11. bölük komutanı Mandirezli Mehmet Şakir'i bulduk. Bizi gönünca sevindi. Çünkü bizi tanırdı. Oturduk ve ona bütün olanları annaddık. Orada, daha evvel Rumların motorunun önüne buz topağı atarak öldürmek isdedikleri ormancı Musdafa da varıdı. Bizi görünce komutana "Komutanım, ben Arif'i benim dayreye alacam" dedi. Komutan ona izin verdi ve Arif onunla giddi. Diğer arkadaşım da "Benim ailem de Akıncılar'dadır. Ben da asgerliğimi orda yapayım" dedi. Komutan onun da isteğini gabul eddi ve o da giddi. Bana ise, orada kalacağımı söylediler ve ben de 11. bölükde galdım. Bir hafta geçmesine rağmen, Mehmet Şakir ortalarda yokdu. Sonra öğrendim ki, o değışmiş ve yerine öğretmen Gara Aziz isimli kişi gelmiş. Tam dokuz

buçuk sene 11. bölükde asgerlik yaptım. Asgerden çıkmazdan evvel bir ay 22. bölükde görev yaptım. Tabur komutanımız Baykara, bizi ceza olarak Doğan Akpınar'ın bölüğü olan 22. bölüğe yolladı. Bir ay da orda görev yaptık ve terhis olduk.

Cemali KOŞER

YAŞ: 64

YER: DİKMEN

1966 KIBRIS HATIRALARI

1966 hadiseleri başladığında ben, Namık Kemal Lisesi'nin son sınıfındaydım. Hiç unutmam, hepimizi, bütün öğrencileri sur dışına, mevziye gönderdiler. Maraş'ın ortalarına gadar gelen, hastahane bölgesinde, sur dışında bir gecede 100'mlik bir irtibat hendeği çıkarıp mevzi yaptık. O mevzi, çok caydırıcı oldu. Bu hendeği, benim yaşımdaki çocuklar, Rumun addığı kurşunlar altında kazdık. Namık Kemal Lisesi'nin son sınıfları hep yurdda galanları. Daha sonra bizi köylerimize gönderdiler. Muhtelif zamanlarda ise asgeri kurslara geliyorduk. Bir buçuk iki ay gadar çeşitli kurslar gördük. Köyümüzde ise görevlerimizi yapmaya çabalardık. İsdihbarat kursu da gördük. Daha sonra ise Gâvur'un nerde neyi varsa hepsini bir merkeze bildirirdik. Bazen görev aldık ve giddik yerine getirdik. Bu süreç böyle devam eddi. 1967 Geçitkale hadiselerinden sonra, Türkiye'nin sıkıştırılmaları neticesinde barikatlar galkmaya başladı. 1968'de, Türkiye'ye tahsil görmek için terhis olduk. Tahsilimize giddik. Tatillerde Kıbrıs'da gelip çalışıyorduk. Tabii bu arada, barikatlar da yavaş yavaş galkıyordu.

Yaşar GÜRÇSAV

YAŞ: 51

YER: Dikmen

1974 KIBRIS HATIRALARI

Kız kardeşim ve eşi, 1974'de Boğaz'da galıyordu. Gocası memurdu ve ayrıca bazukacıydı da. Olaylar çıkınca onu aradılar ve gelmesini söylediler. Onun idaresinde 25 dane asger varıldı. O gün evden ayrıldı ve savaşmak için dağa çıkdı. Fakat evine bir daha geri dönmedi. Biz onu çok merak eddik ve üç ay onu aradık. Bize onun gayıb olduğunu söylediler. Üç ay sonra onun şehid olduğunu söylediler. Bize onun nerede şehid olduğunu söylemediler. Daha sonra onun Doğruyol'da şehid edildiğini öğrendik. Fakat ne onun cesedini, ne de ondan galan en küçük hatırayı, eşyayı bulamadık. Daha sonra bize, onun Lefkoşa'daki şehidlikde gömülü olduğunu, bütün şehidlerin üst üsde gömülü olduğunu ve sonra mezarları açıb onları bir bir ayıracaklarını söylediler. Fakat bir daha o mezarlar açılıb, şehidler ayrılmağı. Onun büyük oğlu babasını çok aradı, babasının cesedini görmek isdedi, fakat göremedi. Marazından ülkeden ayrılıp Londra'ya giddi. Kız kardeşim Meliha ise, tek başına çalışarak çocuklarını çok zor şartlar altında okuddu.

Hıfsiye ALKAN

YAŞ: 75

YER: LEFKOŞA

1974'de biz, Lefgoşa'da olan Seven-Up fabrikasında çalışıyorduk. Bir sabah, işimize gidmek için galkıp yola çıktık. İskele'ye geldiğimizde, bizim yangıncıları gördük. Orası darmadağın edilmişti. Bu durumu gören şoförümüz "Durun gideyim bakayım da ne olduğunu size da söyleyim" dedi. Giddi, bakdı. Meğersa papaz patlak vermiş. Rum şoförümüz geldi ve bize "Sizi köyünüze götürüyorum" dedi. Şoförümüz de goyu Grivas'cıydı. Ama bize birşey yapmadan köyümüze getirdi ve bırakdı. Bir hafta sonra ise bizim köyü Rum asgerleri basdı. Maraş'da darbe yeyen Rumlar, ordan kaçıp, bizim köyümüz Vuda'ya geliyordu. Böylece savaş başlamışdı. Bizim de iş hayatımız bu olaylarla sona erdi. Biz savaş başlamadan evvel, Rum arkadaşlarımızla çok iyi anlaşıyorduk. Hatta Rum asgerleri bizim köyü basdığında Rum muhdarı gelen asgere garşı bizi destekliyordu. Çünkü "Biz Türklernan gardaş gibi yaşarık, ne Türklerin bize, ne bizim Türklere bir zararımız ziyanımız yokdur" derdi. Tabii o bizi gayırırdı ama Vaso adlı Grivascı bir Rum ise, Türklere düşmandı ve bize saldırırdı. Bunların ikisi de köylüydü. Rasım isminde bir köylümüz vardı. Asgerleri görünca, köyde ordan oraya kaçıp saklandı. Rum asgerleri onun peşine düşdüler ve onu yakaladılar. Çünkü bizim köyde teşkilâtdan adamlar vardı. Rumlar onları yakalamak isterdi. Mesela öğretmen Hasan Bey, Memedali Bey, Ramadan Bey vardı. İşde bunlar hep teşkilâdın içindeydiler ve Rumlar bunları yakalamak isdiyordu. Bunlar hırıltıyı sezinca hemen köyden kaçdılar. Bizim köyden Alaniçi'ndan da, Türk tarafına geçdiler. Rumlar Rasım'ı yakaladılar ve kaçanların nerde olduğunu ona sordular. Rasım da bilmediğini, onların kaçdığını söyledi. Rasım, birkaç gün Rumların elinde galdıydı. Ona, kaçanların yerini söyletmeye çalışdılar ama o söylemedi.

1974'de, Rumların köyümüzü basdığı gece, biz gomsuda otururduk. Dışarı çıktığımızda, konvoy halinde ışıkların köyümüze geldiğini gördük. Meğer bunların hepsi da Rum asgeriydi. Bizim köylüler da, komşumuz Hasan Deveci'nin evine siper gurdular ve Rumları durdurmaya çalışdılar. Ama biz onları durduracak güçde değildik. O gadar asgeri biz üç dane silahla durduramazdık. Rumlara ateş açamadılar. Çünkü eğer açsaydılar, Rumlar köyü darmadağın edeceklerdi. Bizim köyün dörtbir tarafını Rum asgerleri kuşatmışdı. Bizim köyde silahlı çatışma olmadı. Ama Rumlar, bizim köyden Gaşsi'ye uçaksavar ile atarlardı. Türkler, bunu duyunca hep beraber köyden kaçdık. Rum asgerlerinin komutanı, bizim köyün muhtarına gidip "Söyle köylüye da bu akşam köye gelmesinler, ateş açacayık" dedi. Muhtar bize haber verdi. Bu arada da başka köylerdeki olayları da duyardık. Mesela, Dohni'de erkekleri esir alıp, daha sonra da hepsini öldürdüklerini duyduk. Bu öldürülenlerin içinde dayımın oğulları ve damadları da varıdı.

Melek SEKİZLER

YAŞ: 40

YER: DİKMEN

Bizim köyde Rum gomyumumuzun bakkal dükkanı vardı. 1974 olaylarında biz yiyecek eksilmişdik. Zaten olaylardan dolayı köye dışarıdan yardım gelmiyordu. Biz birkaç defa o Rum bakkaldan ekmek ve un isdedik. O da bize hiç sorun çıkarmadan isdediklerimizi veriyordu. Bu baggal da popazın gızının bakkalıydı. Popaz de Türklerle iyi annaşdğı için hiç sorun çıkarmadı.

Melek SEKİZERLER

YAŞ: 40

YER: DİKMEN

1974'de savaş başladığında ben, Yıldırım bölüğündeydim. Komutanımız Ali Süha Bey, bizi toplayıp sabah dört'de bölükde olmamızı söyledi. O gece, biz bölükde kaldık. Sabah dört'de bizi uyandırdılar. Ali Süha Bey bize, o gün Türk asgerinin adaya çıkacağı müjdesini verdi. Birçoğumuz o gün sevinçden ağlamışdık. Bilahare asgerlerin paraşütle inişlerini gördük. Gerekli tedbirleri orda aldık. Çünkü Gönyeli ovasına da paraşütle asger enmişdi. Bu paraşütlerin havadan süzölerek yere enmeleri ve mevziye girmeleri unutulmayacak bir anı oldu bende.

Özkan ZEKİ

YAŞ: 60

YER: LEFKOŞA

1974'ün 15 Temmuz'unda, darbe olmuşdu. Ben, o zaman asgeridim. Darbe sırasında biz, bölüklere dağılmışdık. Bu arada 19 Temmuz günü, komutanımız gelip "Yarın harekat başlıyor, yarın Türkiye'den asgerler gelecek, onun için bu gece erken yatın" dedi. Sabah sabah kalkdık. Saat beş buçukda havada asgerler paraşütlerle yere iniyorlardı. Bizim için bundan daha güzel bir anı olamazdı. Bundan sonra da Barış Harekâtı oldu.

Mustafa DOKTOROĞLU

YAŞ: 43

YER: GÖNYELİ

Benim üç oğlum, 1974'de şehid oldu. Birinciler, ikizdi ve daha 18 yaşındaydılar. Diğeri ise, daha 16 yaşındaydı. Aytotorolu İsmail Bozkurt ile Lefkara'lı bir adam vardı. Onlar, çocuklarımı bıraktılar ve kaçdılar. Oğlum döndüğünde baksın gennere şu kaçıyorlardı. O anda "Ne bakan be gâvur, seni drangadak ben vururum be köpek!" dediler ve kaçdılar. O zaman 15 yaşındaydı küçük oğlum. Bunu bize kasden kendi Türk köylülerimiz yaptı. Rumlar hepsimizi vurmaya gelmişti. Aile ayırım etmezdi. Ben hepsini Allah'a havale ederim. Ben nasıl yandıysam, Allah da onları öyle yaksın.

Rumlar köydeki tüm erkekleri topladılar ve esir olarak götürmüşlerdi. Kimisini buzların içine, kimisini de suların içine oturdular, kimisini da üsdüne lambasuyu dökdülerdi onları yakmak için. Kimisinin üsdüne de onları vurmak için silâh çekdiler. Biz dışarda ne olduğunu bilmiyorduk. Rumların bizim erkeklerimizi öldürmelerine Birleşmiş Milletler engel oluyordu. Yoksa Rum, hepsimizi çokdan öldüreceği. Sabaha doğru uçaklar uçdu ve Rumlar gorkdukları için kaçdılar.

Ayşe NİNE

YAŞ: 83

YER: GEÇİTKALE

Teyzemin, 22 yaşında Salih adında, asger olan bir torunu varıdı. Salih, orada olan bitene bakmak için kiliseye gidip, kapısını açdığında bütün kadınların öldürüldüğünü gördü. Tabii Rumlar da tanınmamak için mücahid urubaları geydilerdi. Fakat Salih, onların Rum olduğnu annadı ve onları neden öldürdüklerini sorunca onu da orada daradılar ve öldürdüler. Orada sağ olan bir iki gadın bunu görünca bağırmaya başladılar. Rumlar bunun üzerine onları da öldürdüler.

Halide ŞAHSOY

YAŞ: 63

YER: GÜZELYURT

1974'de Rumlar geldi ve bize basgın yaptılar. Ondan sonra bizi alıp sinemaya götürdüler. Tüfekleri üsdümüze dayadılar. Biz Binatlı'da galırdık. Binatlı'dan aldılar götürdüler bizi. Ama biz sıvışdık ve bir gomşunun evine kaçdık. Orda geldiler ve bizi daradılar. Ayaklarımıza silah addılar. Ondan sonra gorkduk ve dağlara kaçdık. Dağlarda, ayaklarımız parçalandı. Ölülerı şişmiş bir şekilde gördük. Çok gorkduk ama yine de yürüyüşümüze devam eddik. Ondan sonra bizi yakaladılar ve bize "Vasgo Türkler, deli Türkler. Nereye gidiyorsunuz böyle deli deli?" diye hakaret ediyorlardı. Silâhları annımıza dayayarak,"Bizim tarafı dutmazsanız, gocalarınızı esir alacağık ve sizi öldüreceğık" diyorlardı. Ondan sonra bizi alıp, köye getirdiler. Çocuklarımızı ve gocalarımızı bulamadık. Hep onları aldılar giddiler. Ondan sonra anladık ki onları esir aldılar. Daha sonra biz Limasol'daki esir kampına giddiğimizde "Be deli Türkler sizi darayacağık, nere geldiniz?" dediler. Ondan sonra bir Rum geldi ve bana " Kocanın adını söyle da sana onu getireyim" dedi. Ahmet Şahsoy diye çağırdılar ve çıkdı geldi. Ama onu tanımadım. Çünkü sakallı, perişan bir haldeydi. Urubaları yırtık, perişanıdı. Verdiğimiz yeycekleri Rumlar ellermizden aldılar ve gırdılar. Para verdik ve onları verdiler. Bir Rum gomşumuz bizi ordan aldı ve tekrar köyümüze getirdi. Yaşlı bir dedem vardı. Bir gece geldiler ve penceremizi çalıp "Nerdesin, nerdesin?" diye çağırdılar. Dedem pencereyi açdı ve ne istediklerini sordu. Onlar da bize "Biz Türkleri gocalarına daşırık" dediler. O da inandı ve bana çağırdı. Tüfeklerle kapımıza dayandılar ve beni gocama götürecekler diye bağııyorlardı. Babam onları içeri goymadı. Daha sonra ise bize "Ya teslim olacaksınız, ya da sizi öldüreceyik ya da gocalarınızın nerde olduğnu söyleyeceksiniz" dediler. "Bizim gocamız esirdir"

dedik. Bunun üzerine giddiler ve ertesi gün tekrar geldiler. Biz bunun üzerine çocuklarımız çeyiz dikeceğimiz pamukların içine sakladık. Rumlar eve girdi ve pamukların içinde çocuklarımızı ve gocalarımızı bulup, esir aldılar. Büyük bir paniğe kapıldık. Bize de bir şey isteyip istemediğimizi sordular. Ertesi gece onlara yemek vermemizi söylediler. Ondan sonra Urum köylümüz Yorgo bizi onlara götürebileceğini söyledi. Tabii bunu duyan Rumlar, Yorgo'yu öldürdüler. Çünkü Yorgo, Türkleri Polemikya'dan alıp üslere götürüyordu. Ondan sonra başka bir Gâvur bizi götürebileceğini söyledi. Ama biz korkduğumuz için kabul etmedik. Rumlar, gocalarımızı Rum sinemasına kapadılar. Orda bir Raşid vardı. Rumlar, Raşid isimli birini arıyorlardı ve onu bulamayınca sinemadaki Raşid'i gocalarımızın gözleri önünde öldürdüler. Ayrıca ordaki üç kişiyi daha öldürdüler ve onları dağa addılar. Aileleri onların dağda cesedlerini buldular. Gocamın eniştesi Receb'in evine giddiler ve ona oğullarının nerde olduğunu sordular. O da söylemeyince onu orada daradılar. Daha sonra onu alıp hasdahaneye götürdüler. Bunu duyan garısı bağırmaya başlar. Rumlar ona susmasını, susmazsa onu öldüreceklerini söylerler. Bizi bir eve kapadılar ve bir gün bir gece orada aç susuz galdık. Ertesi gün, bizi serbes bıraktılar. Bir Rum, bizi da Pisgobu Dağı'na götürecekti. Daha önce bu Rum başgalarını da götürmüştü. Bunu duyan Rumlar, o Rum'u öldürdüler. Diğer bir Rum bize "Ya geleceksiniz ya da sizi öldürecekim!" dedi. Biz de ona "Bizi öldür ama, seninle gelmeyeceyik!" dedik. Ondan sonra bir Rum asger geldi ve ona "Bizi gocalarımıza götürmesini" söyledik. O da bize "Yarın ben gideyim, bulayım gendini ondan sonra da seni alıp götüreyim" dedi. Biz beş, altı gişi olup o Rumla giddik ve bizi tekrar getirdi. Gece, komşunun evine giddiler, onu uykusundan uyandırdılar ve evdekileri korkuddular. Rumlar, herkesin evlerini açıb yağmalamaya başladılar.

Bunlardan aldıkları eşyaları Limasol'a götürürlerdi, karşı koyan kişilere da "Deli Türkler, bello Türkler, sizi ezeceyik!" diyorlardı. Bir Rum, 60 lira karşılığında bizi Pisgobu Dağı'na götürmeyi kabul eddi. Para duyarkenden bizi götürdü, ama bizden evvel üç, dört arkadaşımızı alıp öldürdüydü. O da babamın arkadaşı olduğu için bizi öldürmedi. Babama sigara getiren adam, bizi sigara pakedlerinin içine koydu ve bizi Limnidi'ye götürdü. Yollar ve sokakların asger dolu olduğu haberini alınca bizi geri getirdi. Ertesi gece tam saat üç'de Rum geldi ve bizi Lefgoşa'ya götürdü. Lefgoşa'ya gelince, Rumlar bizi ablukaya aldılar ve hepsimizi yakaladılar. Biz 32 kişiydik. Bizi, polisler karakola götürdüler. Orada babamın bir tanıdığı bizi görünce "Baban üslerde, seni nasıl cesaret eddi da seni bu tarafa yolladı. Şimdi seni öldürselerdi, senin halin ne olurdu" dedi. Ben de beni babamın yanına yollamalarını söyledim. Polis da bu tarafa gelmemem şartıyla beni yollamayı kabul eddi. Daha sonra hepsimizi üslere getirdiler. Ertesi gün, Pisgobu Dağı'ndan kaçmayı denedik ama bizi Hirsofu'da yakaladılar. İte kaka bizi Landrover'in içine goydular ve tekrar Pisgobu Dağı'na götürdüler ve bıraktılar. Giderken otobüsüyle geçen bir tanıdık gördük, bizi aldı ve üslere götürdü. Orada ağlemizi görünca sevinçten ağladık. Tam bir ay üslerde kaldık ve sıramızı bekledik. Orada bize iyilik eden bir Rum, valizlerimizi alıp Güney'e geçirdi. Ertesi gün biz gene kaçmaya teşebbüs eddik ve bizi gene yakalayıp Limasol'daki büyük hasdahaneye götürdüler. Orada deyzem Rum'a garşı geldi ve Rum elindeki çirpiyi deyzemin yüzüne vurdu. Deyzem bayıldı. Onu, yüzüne su dökerek ayıldılar. Bu defa da ayaklarına vurdular ve ayaklarını şişirdiler. Bana orada bir şey yapmadılar ama beni öldürecekler diye tehdid ediyorlardı. Oradan bizi bıraktılar ve bir tanıdığımızın yanına gidmemizi söylediler. Pisgobu Dağı'nda ailemin olduğunu söyleyince Rumlar bana izin vermediler. Ondan

sonra Limasol'da bir tanıdık buldum ve bir gün bir gece orda galdım. Orada iyi bir Rum, bize yemek verdi ve yardım eddi. Ertesi gün, bizi tekrar Landrovere goyub, Lefgoşa'ya getirdiler. Lefgoşa'da tekrar dutulduk. İçimizden iki gadını yerlerine götürecekler diye aldılar ve onları bir daha göremedik. Bu defa da bizi Polemikya'ya götürdüler. Orda kimse yokdu. Sadece yaşlı bir Hasan Dayı varıdı ve bizi yanına aldı. Komşumuz Cemal ve öğretmen Ali Bey de o gece vasıta bulup gidemediği için onlar da geldi ve bizim yanımızda galdılar. Yanımızda bir Türk casusu varıdı. Onların geldiğini görünce hemen Rumlara haber verdi ve Rumlar evi abluka altına aldılar. Hasan Dayı'nın evinde bir bodrum varıdı. Ali Bey'i, Çetin'i ve Cemal'ı oraya sakladık ve üsdüne kilim örddük. Bir da radyomuz varıdı, hemen Rumlar onu aldılar ve bize "Bu eve üç-dört dane adam girdi haberi geldi" dediler. Biz da yokdur deyinca kaçdılar.

Tekrar onları bodrumdan çıkardık ve dama yatırdık. Rumlar tekrar geldiklerinde,bodrumu buldular. Ertesi gün aralarındaki bir Rum, 15 lira karşılığında bizi üslere götürebileceğini söyledi. Gerçekden bizi sağ salim üslere götürdü. Bize hemen kaçmamızı, yoksa bizi öldüreceklerini söyledi. Biz o gece gorkudan hiç uyumadık. Orada Kristo isminde bir Rum varıdı. Bu kişi, beyimin çok iyi ahabıydı. Ona bize yardım etmesini söyledim. O da eğer bize yardım ederse onu öldüreceklerini, ama bize kaçmamız için yol tarif edeceğini söyledi. Babam gorkduğu için kabul etmedi ve biz o gece orda galdık. Ertesi gün gene Limasol'a giddik. Ordaki bir yerden biz gocalarımıza yemek ve para yolladık. Onu da gördüler ve buna izin vermediler, ve geri dönmemizi söylediler. Beyim yerde yata yata böbreklerinden hasda oldu. Oradaki bir dokdor beyimi muayene eddi ve onu Lefgoşa'ya yolladılar. Biz yine orda yaşlı babamla yalnız galdık. Babam bizi aldı ve

üslere giddik. Üslerde, Gâvur ve Türkler garışığdı. Ordaki Yannagi isimli Rum, oğlunun bizi isdediğimiz gere götürebileceğini söyledi. Bu işi para garşılığında yaptı. Tekrar üçüncü kere kaçmaya teşebbüs eddik. Bu Rum, bizi esas Lefgoşa yollarından değil, تنها yollardan götürdü. Biz, bu yolculuğu pislik arabasında yapıyorduk. Yolda Rumlar bizi durdurdu ve şöföre nereye giddiğini sordu. Ama bizi bulamadı. Bu Rum bir kısmımızı bıraktı, bir kısmımızı da diğer tarafa geçirdi. Bu defa da bir Gâvurun saman arabasına bizi sakladılar. Yolda giderken Rumlar tarafından durdurulduk. Bir Rum, süngüyü samanlara batırmaya çalışıyordu. Bunu gören Rum Kristo “Durun yapmayın, hasdadırlar, bana çok yalvardılar. Onun için onları hasdahaneye götürüyorum” dedi. O saat o Rum Kristo’yu gözlerimizin önünde dövdüler ve ayağına kurşun sıkarak onu topal eddiler. Oradaki bir Rum “Onları öldürelim, öldürmezsek onlar bizim başımızı yeycek” dedi. Ben gorkudan hasda oldum. Berikat bizi öldürmediler ve tekrar Limasol’a götürdüler. Limasol’daki Lütfiye isimli dünürümüz, bizi alıp evine götürdü. Orda üç gün üç gece galdık. Oradaki Gâvurlar çok iyiydi. Ayağına kurşun sıkılan Kristo “Ben sizin paranızı aldım. Ben sizi tekrar dağa götüreceğim” dedi ve bizi tekrar dağa götürdü. Biz dağa çıkmadık ve tekrar Paramal’da galdık.

Halide ŞAHSOY

YAŞ: 63

YER: Güzelyurt

1974'de Rumlar, Kübra Ebe adlı kadının evine giddiler. Kadının oğlunu, gelinini ve torunlarını, gözlerinin önünde öldürdüler. Gocasını da vurdular. Kübra Ebe ise yatağın altına saklandığından dolayı gurtuldu. Daha sonra komşusunun evine giddiler ve onun da üç oğlunu, gocasını ve gardeşini alarak götürdüler. Geriye kalanları ise süngüleyip öldürdüler ve kaçdılar. 10-15 dane Rum kadın, bazı Türkleri alıp üç gün üç gece evlerinde sakladılar. Rumlar, bir gece Rum kadınının evine basgın yapıp evde Türkün olup olmadığını sordular. Polemikya'lılar Rumcayı bildikleri için kimse bizim Türk olduğumuzu anlayamadı ve gurtulduk. Ama orada daha fazla galamazdık ve Rum kadının gocası başka birini bularak bizi Limasol'dan Gandu'ya bizi götürdü. Bizi Gandu'ya götüren Rum, daha fazla gidemeyeceğini, yolların Rum asgeri dolu olduğunu, bizim da bir yolunu bulup kaçmamızı söyledi. Biz babamın akrabası olan Servet'e giddik. Orda bir gün galdık. Ertesi gün yaşlı bir Rum ordan kaçmamızı, yoksa bizi öldüreceklerini söyledi. Servet ablanın evinde üç gün galdık. Rumlar, köyde otobüslerle evlerin içine girerek yıkıyorlardı. Servet ablanın gocası Mehmet Dayı, kaçamaz ve merteklerin altında galdı. Daha sonra onu gurtardık. Biz bir gün bir gece tavukların kömesinde saklı galdık. Daha sonra bizi bir Landrovere bindirdiler ve Paramal'a götürdü. 15 dane gadındık. Orada babamın bir tanıdığının evinde bir gün galdım. Ondan sonra o yaşlı adam bizi dağlardan babama götüreceği, ama dağda giderken tam yola çıkacağımız zaman bir Rum bizi yakalar ve Limasol'da polise götürür. Polis babamın tanıdığı çıkar ve polisde bir gece kapalı galdık. Sonra, polis bizi yolun kenarına goyup serbes bıraktı. 15 dane kadın dağlarda giderken pek çok ölüye rasladık. Daha yukarıda aklını gaybederek bağırان bir adam bulduk. Onu da aldık. Sonunda Pisgobu Dağı'na yine giddik.

Orda 22 gün galdık. Eşyalarımızı Yanni diye birine bıraktık. O, daha sonra bize eşyalarımızı Kuzey'e gönderdi. Sonra uçaklar geldi. İngilizler bizi otobüslerle uçak alanına götürdüler. Uçaklarla, bizi Adana'ya götürdüler. Orada bizi davullarla, zurnalarla karşıladılar. Oraya eninca baslarla Tarsus'a giddik. Orada da neşeyle karşılandık. Asgerler bizi orda galacağımız evlere götürdüler. Sekiz gün sekiz gece orda galdık. Ordaki bir öğretmen, bize Tarsus'u gezdirdi. Daha sonra bizi uçakla Lefgoşa'ya getirdiler. Yolda gelirken önümüze Türk asgerleri çıkardı. Yollarda esirlerimizi bulurduk. Bu tarafa gelince gocalarımızı bulduk. Adamlar çok perişandılar. Daha sonra bizi Omorfo'ya yerleştirdiler. Gocalarımız iş bulana kadar bize para verdiler. Şu anda özgürce Omorfo'da yaşıyoruz.

Halide ŞAHSOY

YAŞ: 63

YER: Güzelyurt

KİŞİ ADLARI DİZİNİ

Ahmet Şahsoy , 35

Aksentu , 5

Ali Süha Bey , 31

Arif , 22

Arif Hüseyin , 18

Baykara , 23

Cemal , 38

Cemal Mustafa , 14

Çetin , 38

Cilgago Dayı , 19, 20

Doğan ,Akpınar , 23

Emir Ali, 21

Gara Aziz , 22

Grivas , 28

Halil , 18, 20, 21

Hasan Bey , 28

Hasan Dayı , 20

Hasan Deveci , 29

Hüseyin İbrahim , 14

İbrahim Dayı , 20

İsmail Bozkurt , 33

İsmail Öğün , 13,14

Kristo , 38

Kübra Ebe , 40

Lütfiye , 39

Mandırezli Mehmet Şakir , 22

Mehmedali Bey , 28

Mehmet Dayı , 6 , 40

Meliha , 27

Münevver , 6

Musdafa (Mustafa) Şevket , 18

Musdafa (Mustafa) , 22

Öğretmen Ali Bey , 38

Oğuz Çavuş , 21

Ramadan Bey , 28

Rasım , 28

Raşit , 36

Receb , 36

Salih , 34

Servet Abla , 40

Topal Mahmut , 22

Vaso , 28

Vehbi , 22

Yannagi , 39

Yanni , 41

Yorgo , 36

Yücel , 16

YER ADLARI DİZİNİ

Adana, 41

Ahna, 15

Aksentu, 5

Alaniçi, 28

Arpalık, 14

Ayananna, 15

Aytottoro, 33

Boğaz (Boğazköy), 27

Çağlayan, 21

Dereboyu, 21, 22

Doğruyol, 27

Dohni, 29

Gandu, 40

Gaşsi, 29

Geçitkale, 25

Gomi, 7

Gönyeli, 31

Gormacid, 6

Hirsofu, 37

İsgele (İskele), 28

Kıbrıs, 25

Kilitkaya, 11

Koççat (Koçyatağı), 5, 13, 18

Lefgoşa (Lefkoşa), 11, 13, 19, 20, 21, 27, 28, 37, 38, 39, 41

Lefkara, 33

Leymosun (Limasol), 13, 16, 35, 37, 38, 39, 40

Limnidi, 37

Londra, 27

Luricina (Akıncılar), 18, 21, 22

Mağusa, 11

Mandrez (Hamitköy), 22

Maraş, 11, 25, 28

Matyat, 5, 13, 18

Mehmetçik, 9

Omorfo (Güzelyurt), 41

Paramal, 39, 40

Polemikya (Binatlı), 35, 36, 38, 40

Sarayönü, 21, 22

Tarsus, 41

Türkiye, 25, 32

Vuda, 15, 28